

véget egymással összeköti és a csengőt megszólaltatja, a mely mindaddig fog lármázni, míg a higanyt a mélyedésből el nem távolítjuk.

Ha végre egyúttal azt is el akarjuk érni, hogy a higany kiömlésének pillanatában az óra megálljon, akkor valamely közönséges ingaóra ingájához egy darab puhavasdarabot erősítünk és az ingás határához közel egy kis elektromágnezt (M) illesztünk. Ha most az összeköttetés a kifolyt higany által megtörtént, akkor az elektromágnes az ingára erősített vasdarabot magához húzza és így az órát megállítja.

Látjuk tehát, hogy egy ilyen berendezésű készülék nemcsak a föld-rengés irányát és relativ erősségét, hanem cseppetével még a tünetek bekövetkezését és pontos idejét is jelzi. Nem kell egyebet tennünk, mint időnként óránkat a vasúti vagy távirda órával összehasonlítani; s néha utána néznünk, vajjon az elem még jó karban van-e, főképen pedig, vajjon a víz belőle még el nem párolgott-e.

Ezen készülék érzékenységét némileg azáltal lehet változtatni, hogy ha az óraüvegre több vagy kevesebb higanyt feltöltünk; különben meg kell jegyeznünk, hogy ezen készülék nem tartozik éppen az igen érzékenyek köze, a miért is előnyösen még nagyobb városokban is felállíthatjuk, oly helyeken tehát, a hol a sűrű kocsiközlekedés miatt az érzékenyebbeket alkalmazni nem akarnók.

A FÖLDTANI KÖZLÖNY TEKINTETES SZERKESZTŐSÉGÉNEK!

Megjegyzések dr. Szádeczky Gyula: „Adatok az erdélyi Érczhegység eruptív kőzeteinek ismeretéhez» czimű értekezéséhez.

A Földtani Közlöny utolsó füzetében dr. SZÁDECZKY GYULA egyet. m. tanár úr a lesnyeki Leányhegy (Gyalu Fetyi) bazaltját leírva úgy nyilatkozik, hogy csak kevésbé pontos adatok találhatók az irodalomban annak a vidéknek bazaltos kőzeteinek korára vonatkozólag.

Ilyen adatot a szerző kettőt közöl (STUR-tól és HAUER-től), mindkettő a bécsi geologusok 1863. évi közléseiből való.

Mint hogy a későbbi kutatóknak könnyebbségére van, ha az idevágó irodalommal dr. SZÁDECZKY értekezésével egyidejűleg tudomást szerez; bátorkodom, mintegy az ő érdekes és tartalmas cikkének szükséges kiegészítésül a tisztelt szerkesztőséget a Lesnyek vidéki bazaltos kőzetekről megjelent újabb és pedig magyar kutatóktól származó irodalom közlésére felkérni.

A Lesnyek vidéki bazaltokról dr. KÜRTHY SÁNDOR irt. (*Földt. Közlöny* VIII. évf. 1878. 297—298. lap.) Egy Kostejről (Krassó-Szörény m.) származó bazaltos kőzet kimerítő tanulmányozását dr. SCHAFARZIK FERENCZ (Ugyanott, XII. évf. 1882. 28—30. lap) közölte; ugyanezen évfolyam 21—23. lapján Hunyadvárm egye marosmenti trachyt és bazaltszerű kőzeteinek geologiai koráról is van szó. (Ez már nem is az Érczhegység). Dr. SZÁDECZKY GYULA úr tehát az állítólagos szarmáta kor előtti

bazaltkonglomerátokról a tőle idézett forrásoknál jóval újabbakat és kimerítőbbeket, sőt talán pontosabbakat is talált volna a magyar szakirodalomban.

A toroczkói eruptív kőzetről is van olyan adat, melyet a szerző nem vett figyelembe, vagy nem tudott felőle.

Dr. KOCH ANTAL a Földt. Közlöny VIII. évfolyamában 1878. 200–202. lapján két diabasaphanit és egy olivindiabas petrographiai leírását adja; dr. PRIMICS GYÖRGY doktori értekezése a melaphyokról és augitporphyokról (Kolozsvár 1880.) is tartalmaz idevágó adatokat.

Ezek is újabbak, mint dr. TSCHERMAK 1869-ben megjelent könyve. Abban a meggyőződésben, hogy ezen irodalmi jegyzetekkel dr. SZÁDECZKY GYULÁ-nak értekezését hasznosan egészítem ki, vagyok a tekintetes szerkesztőségnek

Budapesten, 1892 november hó 15-én.

készséges szolgálója
LÓCZY LAJOS.

KÖNYVISMERTETÉS.

A «Pallas Nagy Lexikona». *Az összes ismeretek enciklopédiája.*
16 kötetben. 1—2. füzet. Budapest, 1892.

Örömmel teszünk társulatunk folyóiratában is említést e nagymérvű irodalmi vállalatról, melylyel a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság igazán hazafiui tettet végez. Nem is lehet feladatunk, hogy itt egy lexikon szükséges voltát fejtegezzük; a szaktudós ép úgy, mint a mivelt laikus, nem egyszer jut abba a helyzetbe, hogy az egyik vagy másik dologban a lexikonban keressen fölvilágosítást. Emeli a magyar lexikon értékét az, hogy hazai viszonyainkra kiváló figyelemmel van és e mellett a nemzetközi érdekű adatokat sem hanyagolja el. A mi a társulatunk és ennek közlönye által képviselt szaktudományt illeti, egyforma megelégedéssel olvassuk a lexikonban ABICH VILMOS híres német geologus életrajzát valamint az erdélyi ACKNER MIHÁLY JÁNOS-ét. kinek szerény, de buzgó működése eddig csak keves szakember előtt volt ismeretes, azonban most hazájának olvasó közönsége színe elé is kerül. A lexikon részletességéről tanuskodik még az is, hogy az «Adneth-rétegek» mellett az «Adlersbachi sziklák»-ról is történik említés. Az Aachenit, Achát, Achroit stb. ásványokon kívül az «abláció» és az «ábrázió» című fejezetekben az olvasó két nevezetes, előtte talán kevésbé ismeretes geologiai jelenséggel ismerkedik meg. Mi nem fogjuk elmulasztani, az időről időre megjelenő füzetek minket illető tartalmáról megemlékezni; de egy megjegyzést el nem hallgatunk. A lexikon már tartalmánál fogva hivatva van az irodalmi nyelvezetre is befolyást gyakorolni és ebből kifolyólag elvártuk volna, hogy a szerkesztőség az idegen szók írásában meghatározott elvek szerint fog eljárni; e helyett azonban azt tapasztaljuk, hogy a szerkesztőség az egyes munkatársaknak tetszésére bízta e tekintetben az eldöntést. Ha a lexikon nem változtat az «addictio, adhaesio, adulatio, aestivatio stb.» szókon, miért akarja aztán velünk az «adoptáció, adjudikáció, adopcio, adoracio stb.» szókat elfogadtatni? A következetlenség az ilyen dolgokban csakhamar megboszulja magát; így olvassuk a 81. lapon (23. sor fölülről) «Ceylon»-t és a 83. lapon (33. sor alulról) ismét «Cejlón». Melyiket ajánlja most tulajdonkép a lexikon szerkesztősége a magyar olvasónak vagy írónak?